

info@wiekekarsten.nl

Elk jaar komt een aantal jonge fluitisten mijn leskamer binnen om voor te spelen. De meesten zijn rond de 13 of 14 jaar, soms wat ouder. Ze willen iets met de fluit, misschien het vak in, misschien toch wat anders, maar in ieder geval fanatiek spelen. Leuke gemotiveerde meisjes en soms een jongen.

Het eerste wat bij deze musici in de dop opvalt is hun geluid. De toon van een fluitist is immers zijn visitekaartje. En 99 op de 100 keer betreft het een geval van 'fluitmeisje'. Een fluitmeisje is zo'n schattig meisje (of fluitjongetje) met een lief klein dun geluidje. Zo'n toon die op drie meter afstand niet meer te horen is. Zo'n toon, nou ja, een toon die slechts doet vermoeden hoe mooi een fluit kan klinken.

* Ute Ehrhardt

*Brave meisjes komen in de hemel,
brutale overal*

Een van mijn favoriete boeken is: 'Brave meisjes komen in de hemel, brutale meisjes overal'*. Voelen deze spelers zich niet zelfverzekerd genoeg en is dat de oorzaak van hun kleine geluid? Is het tijd voor een nieuwe emancipatiegolf? Moeten we strijden voor geëmancipeerde, zelfverzekerde musici die weten waar ze voor staan? Ja, dat zou in deze tijd van bezuinigingen een uitstekend idee zijn. Maar toch geloof ik niet dat het 'fluitmeisjes-syndroom' hier zijn oorzaak kent.

Tijdens zo'n ontmoeting probeer ik te achterhalen waar deze bescheidenheid vandaan komt. Is het een kwestie van karakter? Of speelt er iets anders, ligt het aan hun techniek? Hoe goed beheerst de jonge fluitist zijn of haar ambacht? 'Mooi, zeg ik dan, 'begin nog eens en speel nu met een voller geluid.' En dan zie ik het: de borstkas gaat omhoog, evenals de schouders, en daar is 'ie dan: de beroemde 'hoge ademhaling'.

'Hé!' roep ik, 'dat heb jij vast niet zo geleerd!' En schuld bewust beamen ze dat. Ze weten allemaal dat je niet hoog zou ademen, het moest laag. Met de buik. Een bolle buik. En op verzoek kunnen ze dat dan best.

Wat is er aan de hand? Hele volksstammen fluitisten, jong en oud, weten 'hoe het moet' maar doen iets anders.

Het antwoord op deze vraag komt van fluitisten die de theorie van het fluitspel hebben bestudeerd. Sinds de uitvinding van de Böhmfluit zijn er altijd fantastische spelers geweest, maar hoe het nou precies zat met toon, akoestiek en adembeheersing bleef een raadsel. Geïnspireerd door Marcel Moyse en René Le Roy was Geoffrey Gilbert een van de eersten die sprak over een lacune in het verhaal. We wisten wel hoe we moesten ademen, maar niet hoe we die lucht weer in de fluit konden krijgen. Ademen heeft natuurlijk alles met dwarsfluitspelen te maken maar ook zonder inademing kunnen we een goede toon uit ons instrument halen. Het gaat er niet zozeer om dat we ons lichaam vullen met lucht, we moeten vooral leren ons lichaam te legen! En niet door uit te ademen, want die luchtstroom is niet krachtig genoeg. We moeten blazen. We spelen immers een 'blaasinstrument' en geen 'ademinstrument'!

Wat heeft dit te maken met 'hoogademhalers'? Tot ongeveer hun zesde jaar halen de meeste kinderen prachtig 'laag' adem en blazen ze de lucht op commando uit zoals we dat graag zien. Een jaar later is het voorbij. Hetzelfde kind haalt dan, zijn omgeving onbewust imiterend, 'hoog' adem en laat de lucht uit zijn lichaam stromen door de borstkas en de schouders te ontspannen. Dat is geen blazen, we zouden het eerder zuchten noemen. Met een krachtig begin en een slap einde. Als kinderen gaan dwarsfluitspelen doen ze dat op deze manier. Maar hun uitblaasspieren kennen kinderen ook. We kunnen ze laten kuchen of aan het lachen maken. Of we laten hen: 'ksssst!' of: 'psssst!' zeggen. Ons lichaam gebruikt de uitblaasspieren om geluid voort te brengen zoals bij lachen, schreeuwen of 'auw!' roepen. De onderste buikspieren zorgen voor een snelle luchtstroom zoals nodig bij deze activiteiten.

Bij het fluiten doet ons lichaam dit niet vanzelf. Daarom moeten we onze leerlingen leren om hun uitblaasspieren ook hier te gebruiken. Zodat niet de fluit ademloos klinkt, maar wij ademloos naar de fluitisten kunnen luisteren!

© 2012 – Wieke Karsten

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar
worden gemaakt – op welke wijze
dan ook – zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van
Wieke Karsten

www.wiekekarsten.nl

Deze column is eerder verschenen
in het tijdschrift Fluit van het
Nederlands Fluit Genootschap (NFG)